WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh (09) 7740 100
wwf.fi
panda.org

Talousvaliokunta 10.12.2020

Viite: OM2020-00307 ja E-kirje OM2020-00308

Asia: Komission yritysten kestävää hallinnointia (”sustainable corporate governance”) ja asianmukaiseen huolellisuuteen perustuvaa yritysvastuuta (”due diligence”) koskevat aloitteet

Asiantuntija: Raija-Leena Ojanen, Oikeudellinen neuvonantaja, WWF Suomi

WWF kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Komission edotukset ovat erittäin tärkeä osa EU:n Sustainable Finance Action Plania ja EU:n Green Dealin toteuttamista. Liitteenä on eurooppalaisten järjestöjen yhteiset suositukset EU:n kestävän rahoituksen strategian päivitykseen (NGO Recommendations for the Renewed Sustainable Finance Strategy).

Komission aloitteet yritysten kestävästä hallinnoinnista (sustainable corporate governance) ja asianmukaisen huolellisuuden yritysvastuusta (due diligence)

Yleistä

Yritysten vastuullisuudessa tyypillisesti on kysymys YK:n alaisuudessa luotujen globaalien periaatteiden ja maapalloa yhdistävien tavoitteiden noudattamisesta silloinkin, kun niitä ei ole integroitu pakottavaan lainsäädäntöön toimintamaassa (mm. YK:n ihmisoikeuksien julistus, ILO:n periaatteet, Pariisin ilmastosopimus, Agenda 2030 yms). Nyt eletään ratkaisevia vuosia, joiden aikana tehtävät ratkaisut (ja erityisesti tekemättäjättämiset) muokkaavat tulevaisuutta ja tulevien sukupolvien elämisen edellytyksiä pitkälle tulevaisuuteen. E-kirjeluonnoksessa korostettu kiireellisyys on täysin paikallaan. Tekstissä kirjoitetaan: ”Erityisesti ympäristöön ja ilmastoon liittyvät välittömät kestävyystavoitteet ovat kiireellisiä peruuttamattomien haitallisten vaikutusten estämiseksi. Tämän vuoksi on suosittava pitkän aikavälin keinojen lisäksi tehokkaasti täytäntöön pantavissa olevia ja nopeasti vaikuttavia keinoja.”

Kun koko yhteiskunnan tasolla tarvitaan ekologinen siirtymä, yritystoiminta ja yhtiölainsäädäntö ei voi jäädä sen ulkopuoliseksi saarekkeeksi. Siirtymän mahdollistaminen edellyttää sitä, että kaikki yhteiskunnan osa-alueet ja merkittävät toimijat ovat mukana. Komission aloitteet yritysten kestävästä hallinnoinnista ja asianmukaisen huolellisuuden yritysvastuusta ovat tärkeä ja välttämätön osa kokonaisuutta, jolla mahdollistetaan ekologinen siirtymä käytettävissä olevan ajan puitteissa. Vapaaehtoiset toimet eivät riitä. Erillislainsäädännöllä on tärkeä roolinsa, mutta nykytilanne osoittaa, että pistekohtainen sääntely ei tuota tarvittavaa kokonaisvaltaista muutosta.

WWF:n näkemyksen mukaan yrityksiä koskevaa lainsäädäntöä pitää muokata niin, että laki sekä mahdollistaa että edellyttää do no harm -kriteerit täyttävää toimintaa. EU:n kestävän rahoituksen

taksonomiatyö on jo tuottanut (ja jatkuessaan täydentää) kriteeristöä, joka määrittelee minkälainen liiketoiminta on kestävää.

Taksonomia-asetuksen mukaan ympäristön kannalta kestävänä voidaan pitää toimintaa, joka edistää merkittävästi yhtä tai useampaa seuraavista tavoitteista eikä merkittävästi vahingoita mitään niistä:

1) ilmastonmuutoksen hillintä;
2) ilmastonmuutokseen sopeutuminen;
3) vesivarojen ja merten tarjoamien luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojelu;
4) siirtyminen kiertotalouteen, jätteen synnyn ehkäisyyn ja kierrätykseen;
5) ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen;
6) terveiden ekosysteemien suojelu.

Yritysvastuulaista

Lakisääteisen huolellisuusvelvoitteen säätäminen EU-tasolla on välttämätöntä sekä ihmisoikeuksiin että ympäristöön liittyvistä syistä.

Liiketoiminnan aiheuttamien ympäristöriskien tunnistaminen, arviointi ja systemaattinen vähentäminen pitää saada valtavirtaistumaan elinkeinoelämässä. Luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi ja elinvoimaisuuden palauttamiseksi tarvitaan kiireisiä muutoksia. Luonnon monimuotoisuuden suojelulla ja ihmisoikeuksilla on vahva yhteys. Kaikilla ympäristöä vahingoittavilla toimilla voi olla myös ihmisoikeusvaikutuksia ekosysteemitasolla arvioitaessa, sillä mm. luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen ja ilmastonmuutoksen aiheuttamat vaikutukset heikentävät monin tavoin ihmisten elinolosuhteita. Luonnon monimuotoisuus on keskeinen hyvinvoinnin taustatekijä Suomessa, EU:ssa ja globaalisti. Globaali luonnon monimuotoisuus turvaa myös suomalaisten hyvinvointia ja me meidän kulutuksemme vaikuttaa luonnon monimuotoisuuden tilaan muualla.

WWF kannattaa Suomen kantaan kirjattua horisontaalista sääntelyä ensisijaisena toteuttamistapana. Sääntelyn perustaksi on otettava YK:n ohjaavat periaatteet ja OECD:n toimintaohjeet.

Kotimaan yritysvastuulakihanketta on syytä jatkaa rinnakkain EU-hankkeen kanssa, jotta hankkeet voivat tukea toinen toisiaan ja kotimainen lainsäädäntö saattaa voimaan, jos EU-hanke etenee hitaammin.

Yritysten kestävä hallinnointi

Yritysten kestävää hallinnointia koskeva sääntely on välttämätöntä, jotta Pariisin ilmastosopimuksen ja Agenda 2030:n tavoitteet voidaan saavuttaa käytettävissä olevan ajan puitteissa. Mm. ilmastopäästöjen kumuloituva vaikutus tekee tavoitteiden saavuttamisesta vuosi vuodelta vaikeampaa.

Ekologisen siirtymän edellyttämä kestävyys ja pitkäjänteinen taloudellinen voitontavoittelu eivät ole keskenään vastakkaisia tavoitteita.

Kokonaisuus, jolla kestävyyttä edistetään yhtiöiden hallinnossa, tarvitsee lakisääteisiksi elementeikseen ainakin seuraavat:

-yritystoiminnan tarkoitukseen ja johdon tehtävään sisällytettävän ”do no harm” -rajauksen eli että liiketoimintaa on harjoitettava aiheuttamatta merkittävää vahinkoa EU:n taksonomiassa mainituille kestävyystavoitteille (taksonomian jatkotyössä arvioitavaksi tulee mm. haitallisia toimia määrittävä ns. ruskea taksonomia), ja

- velvollisuuden yhtiön hallitukselle tehdä ja julkistaa liiketoimintastrategiaan integroitu kestävyysstrategia, johon sisältyy tieteeseen perustuvat, mitattavat kestävyystavoitteet.

Kun kestävyystavoitteet ovat osana liiketoimintastrategiaa, ne tulevat luontevasti myös osaksi palkitsemisjärjestelmää ja kestävyysosaamiseen kiinnitetään asianmukaisesti huomiota.

WWF kannattaa Suomen kantaan kirjattua näkemystä siitä, että yritysten kestävää hallinnointia koskevan uuden sääntelyn pitää toimia yhteen kestävän rahoituksen säännöstön kanssa. Tätä tukee mm. taksonomia-asetuksen kestävyyskriteerien soveltaminen johdon vastuuta määritettäessä.

WWF rakentaa tulevaisuutta, jossa ihminen ja luonto on tasapainossa.

Maailman Luonnon Säätiö (WWF)
Suomen rahasto, sr

Jari Luukkonen
Suojelujohtaja

Raija-Leena Ojanen
Oikeudellinen neuvonantaja